

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та
дорадництва**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ неперервної освіти
і туризму

_____ І.С. Гриценко
“ ____ ” _____ 2022 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри публічного
управління, менеджменту інноваційної
діяльності та дорадництва

Протокол №11 від “25” травня 2022р.
Завідувач кафедри
_____ С.М. Приліпко

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОС «Дорадництво»
_____ Т.П. Кальна-Дубінюк

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

спеціальність 073 «Менеджмент»

освітня програма «Дорадництво»

ННІ неперервної освіти і туризму

Розробник: професор кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної
діяльності та дорадництва, д.е.н., професор Витвицька О.Д.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	073 «Менеджмент»	
Освітня програма	«Дорадництво»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	_____120_____	
Кількість кредитів ECTS	_____4_____	
Кількість змістових модулів	_____2_____	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ - _____ (назва)	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	_____1_____	_____1_____
Семестр	_____1_____	_____1_____
Лекційні заняття	_____15_____ год.	_____10_____ год.
Практичні, семінарські заняття	_____15_____ год.	_____8_____ год.
Лабораторні заняття	_____ - _____ год.	_____ - _____ год.
Самостійна робота	_____90_____ год.	_____102_____ год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ - _____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____2_____ год. _____2_____ год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - ознайомитись з технологіями наукового дослідження інноваційних процесів, його структурою та методами.

Завдання:

- ✓ виробити вміння застосовувати нові методи досліджень, в основі яких знаходяться ідеї і принципи системного підходу;
- ✓ навчитися проводити дослідження;
- ✓ інтерпретувати результати наукової діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні поняття про науку та наукові знання;
- поняття проблеми, теми та предмет наукових досліджень;
- методику постановки експерименту;
- організацію наукових досліджень в наукових установах та вузах України;
- методичні та методологічні основи та етапи наукових досліджень;
- порядок планування наукового дослідження;
- порядок та способи отримання необхідної наукової інформації;
- методи опрацювання наукової літератури та її огляд;
- методику узагальнення отриманих результатів досліджень;
- вимоги щодо структури та оформлення наукових тез, статей для публікації у фахових виданнях; вимоги до структури та оформлення курсової, магістерської робіт.

вміти:

- вибрати тему наукового дослідження;
- здійснювати пошук необхідної інформації;
- здійснювати опрацювання та узагальнення інформації з наукових джерел;
- організовувати та виконувати прикладні наукові дослідження з використанням різних методик;
- здійснювати обробку результатів проведених досліджень та формулювати висновки;
- оформляти результати науково-дослідної роботи у відповідності з вимогами для звіту або публікації, авторського права чи патенту

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу явищ та процесів в управлінні інноваціями; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність до адаптації та дії в новій ситуації, готовність нести відповідальність за прийняті рішення в інноваційному процесі; здатність застосовувати інформаційні і комунікаційні технології для пошуку та аналізу науково-технічної інформації, організації наукових досліджень; здатність формувати систему критеріїв інноваційної продукції...

фахові (спеціальні) компетентності (ФК): здатність до аналізу сучасних напрямів, трендів розвитку галузей н/г, синтезу нових ідей та їх впровадження; знання теорії, закономірностей, методів (алгоритмів) і способів інноваційної діяльності; вміння складати та оформлювати науково-технічну та нормативну документацію, наукові звіти, доповіді, статті, патенти та ін.; навички усної та письмової презентації результатів наукових досліджень з інноваційної діяльності; здатність розроблювати і реалізовувати інноваційні проекти фундаментального та прикладного спрямування...

3з. Програма та структура навчальної дисципліни:
 – повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	і н д	с.р.		л	п	лаб	і н д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовний модуль 1. Наукові дослідження та методи їх здійснення													
Тема 1. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього		19	2	2			15	16,5	1	0,5			15
Тема 2. Поняття методології наукових досліджень та її види		19	2	2			15	16,5	1	0,5			15
Тема 3. Емпіричні та теоретичні методи наукового дослідження		19	2	2			15	18	2	1			15
Разом за змістовим модулем 1		57	6	6			45	51	4	2			45
Змістовний модуль 2. Узагальнення та представлення результатів наукового дослідження													
Тема 1. Зміст та складові науково-дослідного процесу		15	2	2			11	16	1	1			14
Тема 2. Форми відображення результатів наукових досліджень		15	2	2			11	16	1	1			14
Тема 3. Методика підготовки і оформлення курсових, дипломних та магістерських робіт		17	3	3			11	18	2	2			14
Тема 4. Дотримання правил академічної доброчесності під час написання робіт. Ефективність наукових робіт. Перехід від дослідження до інновацій.		16	2	2			12	19	2	2			15
Разом за змістовим модулем 2		63	7	7			45	69	6	6			57

3.	Усього годин	120	15	15		90	120	10	8			102
----	--------------	-----	----	----	--	----	-----	----	---	--	--	-----

4. Тематичний план лекцій

Тема 1.	Поняття наукового дослідження та вимоги до нього -2 год
Тема 2.	Поняття методології наукових досліджень та її види – 2 год
Тема 3.	Емпіричні та теоретичні методи наукового дослідження – 2 год
Тема 4.	Зміст та складові науково-дослідного процесу – 2 год
Тема 5.	Форми відображення результатів наукових досліджень магістерської роботи -2 год
Тема 6.	Методика підготовки і оформлення курсових, дипломних та магістерських робіт – 3 год
Тема 7.	Дотримання правил академічної доброчесності під час написання робіт. Ефективність наукових робіт. Перехід від дослідження до інновацій - 2 год

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологічна основа наукового дослідження	2
2	Концепція та методи наукового дослідження	2
3	Використання емпіричних та теоретичних методів наукових досліджень	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовки наукових публікацій та рефератів	2
2	Підготовка курсових, дипломних робіт	3
3	Ефективність наукових робіт	2
4	Перехід від дослідження до інновацій	2

7. Приклади контрольних питань, комплектів тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Контрольні питання

1. Дайте визначення методики дослідження.
2. Що є методологічною основою дослідження? Дайте розгорнуту відповідь.
3. Опишіть основні функції методології дослідження.
4. Назвіть основні принципи методології дослідження.
5. Дайте характеристику фундаментальної методології дослідження.
6. Охарактеризуйте основні функції, які виконує філософська методологія.
7. Розкрийте суть фундаментальних принципів: принцип ізоформізму та принцип детермінізму.
8. Охарактеризуйте основні загальнонаукові принципи дослідження.
9. Розкрийте суть конкретнонаукової методології.
10. Назвіть різницю між методом та методикою наукового дослідження.
11. В чому полягає особливість теоретичних методів наукового дослідження?
12. З чого варто починати будь-яке теоретичне дослідження?
13. Дайте характеристику основних етапів проведення теоретичних досліджень.
14. Які серед загальнонаукових методів найчастіше використовуються на теоретичному рівні дослідження?
15. Охарактеризуйте такі теоретичні методи дослідження як аналіз та синтез.
16. Поясніть суть індуктивного та дедуктивного методів наукового дослідження.
17. У чому полягає зміст методів порівняння, формалізації та абстрагування?
18. Розкрийте особливості методу моделювання.
19. Охарактеризуйте сутність гіпотетичного підходу при проведенні наукового дослідження на теоретичному рівні.
20. На чому ґрунтується аксіоматичний підхід у теоретичних дослідженнях?
21. Яким основним вимогам мають відповідати гіпотетичний та аксіоматичний підходи при здійсненні теоретичного дослідження?
22. Поясніть суть хронологічного (історичного) методу теоретичного дослідження.
23. Розкрийте сутність поняття „емпіричне дослідження”.
24. Розкрийте сутність поняття „верифікація”.
25. Назвіть основні вимоги до емпіричних методів.
26. Дайте визначення терміну „валідність”.
27. Назвіть основні методи емпіричного дослідження.
28. Охарактеризуйте сутність методу спостереження.
29. Назвіть вимоги до спостереження.
30. Назвіть етапи проведення спостереження
31. Розкрийте сутність методу вимірювання.
32. Розкрийте сутність методу порівняння. Назвіть види порівняння.
33. Розкрийте сутність методу узагальнення.
34. Охарактеризуйте сутність методу експерименту.
35. Назвіть випадки у яких необхідно проводити експеримент.
36. Назвіть види експерименту.
37. Назвіть етапи проведення експерименту.
38. Що таке науково-дослідний процес?
39. Що розуміють під науковим напрямом, проблемою, комплексною проблемою, темою, науковим питанням?

40. Які є стадії науково-дослідного процесу? Охарактеризуйте окремі стадії науково-дослідного процесу.
41. Назвіть структурні елементи програми дослідження.
42. Дайте визначення об'єкту й предмету дослідження.
43. Назвіть загальні критерії обґрунтування теми наукового дослідження.
44. Охарактеризуйте етапи створення нової інформації.
45. Розкажіть про формулювання попередніх висновків і рекомендацій.
46. Що представляють собою плани наукового дослідження? Яких принципів потрібно дотримуватися при розробці плану?
47. Які виділяють безпосередні впливи на продуктивність діяльності науковця?
48. Назвіть принципами, які сприяють науковій праці?
49. Що включає системи елементів наукової організації праці?
50. Що таке наукове видання?
51. Чим відрізняються науково-дослідні та джерелознавчі наукові видання?
52. Що відноситься до наукових неперіодичних видань?
53. Які Ви знаєте види монографій?
54. Які є форми висвітлення підсумків наукової роботи?
55. Які Ви знаєте види рефератів?
56. Що відноситься до результатів винахідницької діяльності?
57. Де може відбуватися усна передача інформації про наукові результати?
58. Що таке наукова конференція? Які бувають їх види?
59. Які Ви знаєте форми участі в дискусії?

Тестові завдання

Вкажіть одну або кілька правильних відповідей

1.	Наука - це:
А.	система знань
Б.	Форма суспільної свідомості
В.	сфера людської діяльності
Г.	все перелічене вище

2.	Вкажіть стадії розвитку гіпотези
А.	накопичення фактичного матеріалу і висунення на його основі припущень;
Б.	систематизація зібраного матеріалу;
В.	формулювання гіпотези і обґрунтування на основі припущення прийнятої теорії;
Г.	окреслення завдань дослідження;
Д.	перевірка отриманих результатів на практиці і на її основі уточнення гіпотези.

3.	Процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для вивчення - це:
А.	предмет;
Б.	об'єкт;
В.	судження;

Г.	принцип;
Д.	закон

4.	Допасуйте ознаку наукового дослідження до її визначення:	
а.	творчий характер;	А. послідовність зв'язку із попередніми дослідженнями у даній передбачення перспектив наступних досліджень; Б. прагнення запропонувати власне розв'язання поставлених В. здобуття нових знань, установлення нових фактів;
б.	самостійність;	
в.	практичність;	
г.	наступність знань;	
д.	новизна та унікальність	

5. Докомпонуйте загальнонаукові принципи дослідження до їх визначень:

<u>а.</u> історичний <u>б.</u> термінологічний в. функціональний г. системний д. когнітивний	А являє собою комплексне дослідження великих і складних об'єктів (систем), дослідження їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин; Б. здійснює виділення в системних об'єктах структурних елементів (компонентів, підсистем) і визначенні їхньої ролі (функцій) у системі; В. дозволяє вивчення історії термінів і понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення їх взаємозв'язку і місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження; Г. досліджує виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та <u>зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей;</u>

6.	Вкажіть зайві розділи методології як науки:
А.	вчення про правила мислення при створенні теорії науки
Б.	вчення про науковий метод пізнання
В.	вчення про форми і методи наукових досліджень
Г.	теоретична основа вчення
Д.	експериментальна частина дослідження
Е.	сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання

7.	Вкажіть вид методології, що визначає загальну стратегію принципів пізнання особливостей явищ, процесів, сфер діяльності:
А.	загальнонаукова;
Б.	фундаментальна;
В.	конкретнонаукова

8.	Вкажіть напрям, який не використовується для здійснення пошуку методологічних основ дослідження:
А.	вивчення наукових праць відомих учених, які застосовували загальнонаукову методологію для вивчення конкретної галузі науки;
Б.	узагальнення ідей науковців, які безпосередньо вивчали дану проблему;
В.	розробка методів здійснення експерименту;
Г.	роведення досліджень специфічних підходів для вирішення цієї проблеми професіоналами-практиками, які не лише розробили, а й реалізували на
Д.	аналіз концепцій у даній сфері наукової і практичної діяльності українських учених і практиків;
Е.	вивчення наукових праць зарубіжних учених і практиків.

9.	Шлях, або спосіб досягнення поставленої мети і завдань дослідження - це:
А.	метод;
Б.	експеримент;
В.	методика;
Г.	методологія

10.	Практичні аспекти наукової організації дослідження включають:
А.	накопичення фактичного матеріалу і висунення на його основі припущень;
Б.	осмислення результатів спостереження і експериментів;
В.	формулювання гіпотези і обґрунтування на основі припущення прийнятої теорії;
Г.	відкриття емпіричних законів;

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, **міні-лекції**, **робота** в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, метод проектної роботи.

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру - один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 - 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття,

забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки - метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації - виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Написання есе обґрунтування інноваційного лагу, виконання дидактичних вправ, написання тестів, баскет метод, розгляд аналітично-ситуаційних вправ, підготовка тез і наукових статей, формування змісту курсових і магістерських робіт....

9. Форми контролю

Поточний контроль

Поточний контроль знань проводиться з метою виявлення якості навчального процесу та його результатів у міжсесійний період під час аудиторних занять і перевірки самостійно виконаних студентами завдань, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

До основних завдань поточного контролю належать:

- оцінювання поточних результатів роботи студентів щодо освоєння програмного матеріалу дисципліни;
- отримання студентами уявлень про свої здібності, рівень засвоєння навчального матеріалу дисципліни та необхідність внесення оперативних змін у подальшу самостійну роботу;
- надання викладачеві можливості впливати на хід самостійної роботи студентів й визначати необхідність і напрями вдосконалення навчального процесу.

Підсумковий контроль

Рейтинг студента з атестації, яка проводиться за тестовими технологіями, визначається за 100-бальною шкалою.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Оцінка національна	Визначення оцінки ЕСТ8	Рейтинг студента, бали
„Відмінно”	Повне і глибоке знання матеріалів усіх тем курсу	90-100
„Добре”	Тверді знання з програми із незначними із незначними погрішностями	82-89
	Упевнені знання ключових положень курсу з несуттєвими недоліками	75-81
„Задовільно”	Освоєння курсу в основному з наявністю обмеженої кількості істотних помилок	66-74
	Мінімально достатні знання з незначними недоліками	60-65
„Незадовільно”	Непрохідні знання програмного курсу дисципліни	35-59
	Майже відсутні знання, необхідний повторний курс	01-34

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс включає робочу програму, курс лекцій, презентаційні матеріали, завдання для виконання практичних робіт, методичні рекомендації з підготовки та захисту магістерської роботи, питання для самопідготовки, комплект тестових завдань для проведення поточного модульного контролю, комплект екзаменаційних білетів, електронний курс для ОПП «Управління інноваційною діяльністю».

12. Рекомендована література

Основні джерела:

1. Витвицька О.Д.. Методологія наукових досліджень: Навчально-методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» для підготовки фахівців ОС «Магістр» ОПП «Управління інноваційною діяльністю». - К.: Вид. «Аграр Медіа Груп». – 2017. – 120с.

2. Методичні рекомендації з підготовки та захисту магістерської роботи для слухачів освітньо-професійної програми “Управління інноваційною діяльністю”, спеціальність 073 “Менеджмент” / уклад.: Витвицька О.Д., Кулаєць М.М, Старинець О.Г.. – Київ: НУБіП, 2020. – 37 с
3. Ганін В.І., Ганіна Н.В., Гурова К.Д. Методологія соціально-економічного дослідження: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
4. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. –212 с.

Додаткові джерела:

1. Офіційний портал Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
3. Положення про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затверджено вченою радою НУБіП України від 28.02.2018 р., протокол № 7 <https://nubip.edu.ua/node/12654>
4. Положення про підготовку магістрів у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, рекомендовано до видання рішенням вченої ради НУБіП України від 26.09.2018 р., протокол № 2 <https://nubip.edu.ua/node/12654>

13. Інформаційні ресурси

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про вищу освіту»
https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u34/Zakon_pro_vyschu_osvitu.pdf
2. Закон України «Про інформацію»: https://minjust.gov.ua/m/str_35409
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
5. Закон України «Про авторське право і суміжні права»:
https://ips.ligazakon.net/document/view/jh7tr00a?ed=2019_03_12
6. Нормативно – правове забезпечення Phd Доктор філософії
<https://nubip.edu.ua/node/70523>
7. <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=536>
8. Сайт НМК <https://nubip.edu.ua/node/70528>